

Collectief geheugen, interetnische interacties: de politiek van een 'Sabaot' worden en zijn in Kenia

Bramwel Namtala MATUI

Samenvatting

Dit onderzoek belicht de rol van het collectief geheugen in de 'Sabaot'-identiteitspolitiek in drie recente tijdperken. Hoewel de fundamenteen voor een groot deel zijn gelegd in de jaren 1500-1943, is het onderzoek vooral gericht op drie afzonderlijke naoorlogse perioden. De eerste periode is die van 1944-1963, toen de politiek van de elite gericht was op de vorming van de zogenaamde Sabaot-identiteit. De tweede periode loopt van 1964 tot maart 2008 en wordt aangeduid als de periode van 'de politiek van het Sabaot-zijn'. In die periode werd de Sabaot-identiteit omstreden. De derde periode loopt van april 2008 tot 2018, toen er een gevoel van crisis was rond de Sabaot-etniciteit. Deze drie perioden worden elk vanuit een constructivistische invalshoek bekeken om meer inzicht te krijgen in wie de Sabaot zijn. Andere vragen die aan de orde komen zijn: waarom heeft de Sabaot-gemeenschap gewelddadige conflicten gehad met haar burenen? Waarom is de gemeenschap de laatste jaren verwickeld geraakt in bloedig intra-etnisch geweld?

Bij de beschrijving van de rol van het collectief geheugen in de geschiedenis van de Sabaot gaat het onderzoek helemaal terug tot 1500. Het bronnenmateriaal om de pre-koloniale periode te reconstrueren bestaat uit mondeling overgeleverde verhalen van ouderen en andere deskundigen op het gebied van Sabaot-zaken en uit biografieën. Ook archiefstukken en secundaire bronnen worden gebruikt om dit reconstructieproces te onderbouwen en daarmee is dit een van de eerste wetenschappelijke studies over identiteitspolitiek onder de Sabaot. In veel 'grounded' constructivistisch onderzoek wordt vooral verwezen naar cross-sectionele gegevens, en de studies blijven vaak beperkt tot één bepaalde periode – één tijdelijkheid. Deze beperkingen gelden niet voor dit onderzoek waarin de context vanuit een breder, trans-temporeel perspectief wordt bekeken.

Op basis van biografische methoden van dataverzameling is in dit onderzoek een belangrijke theorie ontwikkeld die gaat over het verzet van de etnische elite om sociaaleconomische en politieke ruimte te creëren. Deze theorie heeft twee belangrijke analytische elementen: ten eerste het gevoel dat de eigen identiteitsgroep 'tot slachtoffer is gemaakt', en ten tweede het verzet tegen het gebruik van etnoniemen en de daaraan ten grondslag liggende collectieve representatie. De resultaten wijzen erop dat discussies over etnoniemen in liminale omstandigheden gepaard gaan met performatieve daden van verzet tegen opgelegde etnische identiteitslabels. Deze verzetsdaden hebben geleid tot zowel eenheid als verbroekeling van identiteiten tussen en binnen Sabaot-gemeenschappen.